

RECENTE ONTWIKKELINGEN IN HET AANSPRAKELIJKHEIDS-
EN VERZEKERINGSRECHT

Recente ontwikkelingen
in het aansprakelijkheids-
en verzekeringsrecht

ICAV IV

Thierry VANSWEEVELT
Britt WEYTS
(eds.)

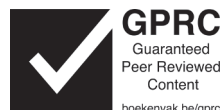
INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Recente ontwikkelingen in het aansprakelijkheids- en
verzekeringsrecht

Thierry Vansweevelt en Britt Weyts (eds.)

© 2022 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1521-0

D/2022/7849/4

NUR 822

Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV

Lay-out: Crius Group, Hulshout

Omslagontwerp: Danny Juchtmans / www.dsigngraphics.be

Omslagbeeld: M.C. Escher's "De tweede scheppingsdag" © 2022 The M.C. Escher
Company – Baarn. Alle rechten voorbehouden. www.mcescher.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgesla-
gen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op
enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere
manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

WOORD VOORAF

Eind 2013 werd het Interuniversitair Centrum voor Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ICAV) in Antwerpen boven de doopvont gehouden. Stichtende leden zijn de professoren L. Cornelis (VUB), M. Kruithof (UGent), G. Jocqué, I. Samoy en C. Van Schoubroeck (KU Leuven) en T. Vansweevelt en B. Weyts (UAntwerpen).

Het ICAV wil interuniversitaire samenwerking realiseren in het domein van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht: een publicatierreeks met monografieën en congresverslagboeken uitgeven, besloten doctoraatsseminaries voor doctorandi inrichten, en tweejaarlijks een interuniversitair aansprakelijkheids- en verzekeringsrechtcongres organiseren.

Dit is alweer het vierde ICAV-congresverslagboek over trends, ontwikkelingen en evoluties in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht.

Na een verlamdende coronapandemie, die ons belette om samen te komen voor congressen, was dit op 16 september 2022 gehouden congres een verademing om elkaar terug te zien, bij te praten en met elkaar in discussie te treden.

Opnieuw waren er veel deelnemers ingeschreven, de meeste fysiek aanwezig, een deel woonde het congres later online bij of ‘on demand’, een overblijfsel van corona. Het heeft misschien niet de charme van een fysieke bijeenkomst, maar het geeft deelnemers wel de kans om een congres bij te wonen alsof ze er zouden zijn, terwijl ze net op die dag verhinderd waren, ziek, met vakantie, geen tijd hadden, zich niet konden verplaatsen, etc. Het is een nieuwe werkelijkheid die ook voordelen heeft.

Online congressen hebben tevens het voordeel dat ook sprekers vanop afstand hun voordracht kunnen houden. Zo was het vierde ICAV-congres al een paar keer uitgesteld wegens corona. Uiteindelijk werd, zoals gezegd, 16 september 2022 gekozen als nieuwe datum. Jonas Knetsch moest dezelfde dag evenwel spreken op een congres in Hannover. Dat was met een livestreamverbinding geen probleem. Zijn interessante voordracht over de recente ontwikkelingen in het Franse aansprakelijkheidsrecht en de lessen voor België kon dus probleemloos vanuit Hannover in de Antwerpse Universiteit worden gevolgd.

De door onze deelnemers fel gesmaakte Sectie Actualia wordt verzorgd door M. Kruithof en B. Weyts, die allebei een state-of-the-art-bijdrage schreven over de recente jurisprudentiële ontwikkelingen respectievelijk in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht.

In de Sectie Aanstormend Talent krijgen de pas gedoctoreerden Pieter Gillaerts en Thomas Verheyen de gelegenheid hun onderzoeksresultaten te presenteren, met vernieuwende onderwerpen, zoals de meerwaarde van de declaratoire vordering en het vermijden van aansprakelijkheid zonder goedkeurig van de potentieel benadeelde.

Nu geen enkele rechtstak een eiland is, wordt in de Sectie Bruggen het verband gelegd naar andere rechtstakken. Michelle Meulebroeck en Steven Lierman lichten de bevoegdheid toe van de bestuursrechter om schadevergoeding toe te kennen als mogelijk alternatief voor de burgerlijke rechter. Jan De Bruyne gaat in op de aansprakelijkheid bij gebruik van artificiële intelligentie. Een problematiek die door verschillende Europese (ontwerp)teksten wordt beïnvloed.

In een Sectie Stellingen worden de veilige paden van de beschrijving van het huidige recht verlaten en worden prikkelende stellingen gepresenteerd van hoe het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht er eigenlijk uitzien of behoren uit te zien. Zo wijst P. Colle op de onorthodoxe en tegenstrijdige rechtspraak van het Hof van Cassatie inzake verzekeringsrecht. Tevens waarschuwt hij voor een mogelijke deresponsabilisering van minderjarigen in het voorontwerp van nieuw aansprakelijkheidsrecht.

I. Samoy kon jammer genoeg niet tijdig haar pleidooi om het samenloopverbod te doen verdwijnen in een schriftelijke bijdrage omzetten.

Gelukkig en aansluitend bij het ICAV III-congresverslagboek, hebben L. D'Hondt en V. Schollaert een congresverslag geschreven, waarin alle vragen en antwoorden van het hele congres worden weergegeven. Ook de interessante discussie over het samenloopverbod en co-existentie zal u in dit congresverslag terugvinden, inclusief de daarover verdedigde standpunten.

Onze dank gaat dan ook uit, niet alleen en in de eerste plaats naar de sprekers en auteurs, maar ook naar alle deelnemers, die door hun aanwezigheid, vragen en opmerkingen aanzienlijk hebben bijgedragen tot het succes van deze vierde ICAV-studiedag én van het congresverslagboek.

Britt Weyts
UAntwerpen

Thierry Vansweevelt
UAntwerpen

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
Verslag vierde ICAV-congres op 16 september 2022 in Antwerpen Lies D'HONDT & Victor SCHOLLAERT	1
Schade, schadeloosstelling en reparatiekosten: een doctrinale analyse van de vetustiteitsaftrek op basis van een scherpgesteld begrippenkader Marc KRUTHOF	11
I. Inleiding	11
II. Het conceptuele kader	12
A. Wat is schade?	12
1. Het kwalitatief schadebegrip: wat is een belang?	14
2. Het kwantitatief schadebegrip: wat is krenking?	17
3. Het onderscheid tussen de aantasting van een middel en de schade	19
B. Het onderscheid tussen schade en reparatiekosten.	22
1. Waarde van schade <i>versus</i> waarde van een zaak	22
2. Waardering van de schade aan de hand van de reparatiekost. . .	25
3. Het concept <i>perte totale</i>	29
III. De discussie over de vetustiteitsaftrek	31
A. De cassatiearresten van 11 februari 2016 en 5 oktober 2018	32
B. De cassatiearresten van 17 september 2020 en 2 maart 2022	35
C. De commentaren becommentarieerd	36
1. De waarde van overwegingen in cassatiearresten	36
2. De zogezegd onvermijdbare vermogensverschuiving met een oorzaak	39
3. Het zogenaamde recht op herstel <i>in natura</i>	40
4. De gebruikswaarde <i>versus</i> de vervangingswaarde	45
5. Te repareren zaken <i>versus</i> te vervangen zaken.	47
D. Analyse op basis van het doctrinale concept schade en de waarde ervan	48
IV. Conclusie	53

Recente cassatierechtspraak (2019-2021) m.b.t. het verzekeringsrecht onder de loep

Britt WEYTS.....	57
I. Inleiding	57
II. Polisvoorwaarden: nood aan duidelijkheid en precisie	58
III. Regels toepasselijk op alle verzekeringsovereenkomsten	60
A. Omschrijving van de verzekeringsprestatie (Cass. 31 mei 2019)	60
B. Grove schuld	61
C. Aangifte van schadegeval	62
D. Risicoverzwarend	63
E. Nietigheid en combinatiepolissen	64
F. Verzekeren van goederen in mede-eigendom	66
G. Verjaring	68
IV. Zaakverzekeringen	69
V. Aansprakelijkheidsverzekeringen	70
A. De kennisgevingsverplichting bij de uitoefening van het verhaalsrecht	70
B. Dekking in de tijd	74
VI. Besluit	78

De meerwaarde van de declaratoire vordering in het licht van het multifunctionele buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht

Pieter GILLAERTS	79
I. Ter inleiding: de multifunctionaliteit van een vergoedend buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht	79
II. De declaratoire vordering kort geschetst	86
A. Verklaring voor recht, rechtsverhouding en declaratoire vordering	87
B. Preventieve en curatieve declaratoire vorderingen	90
III. De verklaring voor recht en het multifunctionele buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht	91
A. Van schade- naar rechtsherstel	92
B. Preventie vanuit de primaire rechtsplichten	101
C. Rechtshandhaving	108
IV. Besluit	111

Eenzijdige exoneratie. Mogelijkheden en grenzen

Thomas VERHEYEN	113
I. Inleiding	113
II. De gangbare leer: geen bindende wilsuiking zonder toestemming van de potentiële benadeelde	115

III.	Indicaties tegen deze gangbare leer.	117
A.	Letterlijk genomen, kan de theorie niet kloppen	117
B.	In het Engelse recht wordt de mogelijkheid van eenzijdige exoneratie wel erkend.	118
C.	Tussenbesluit.	122
IV.	Nieuwe theorie: toestemming als voldoende voorwaarde.	122
A.	Factorenbenadering voor de bindende kracht.	122
B.	Uitdrukkelijke toestemming als voldoende voorwaarde, maar ook vier bijkomende factoren.	124
1.	Uitdrukkelijke toestemming van de potentiële benadeelde als voldoende voorwaarde voor bindende kracht	124
2.	Redelijke verwachtingen	124
3.	Lopende handelsrelaties.	125
4.	Gebruiken	127
5.	Een eenzijdige juridische bevoegdheid	128
C.	Noodzakelijke voorwaarden voor een bindende eenzijdige wilsuiting tot exoneratie.	133
1.	Geen eenzijdige wijziging van een reeds verankerde rechtsverhouding.	133
2.	De kennisgevingsvereiste.	137
V.	Conclusie.	140

Schadevergoeding tot herstel bij de bestuursrechter: een volwaardig alternatief?

	Steven LIERMAN en Michelle MEULEBROUCK	141
I.	Inleiding	141
II.	Vergelijking gemeen aansprakelijkheidsrecht en de schadevergoeding tot herstel door de bril van het Grondwettelijk Hof	143
III.	Voorwaarden voor schadevergoeding tot herstel.	148
A.	Vaststelling van onwettigheid	150
1.	Algemeen	150
2.	Rechtsontwikkelingen in verband met de belangvereiste	153
3.	Herstelbevoegdheid leidt tot wijziging automatische hakbijlprocedures in vernietigingscontentieux	159
a.	Intrekking van de bestuurshandeling tijdens de annulatieprocedure	159
b.	Niet-voortzetting van de procedure bij de Raad van State na een ongunstig auditoraatsverslag.	162
c.	Niet-voortzetting na schorsing en voorlopige maatregelen	164
4.	Evaluatie	164
B.	Nadeel.	166
1.	Algemeen	166

2.	Integrale schadeloosstelling versus omstandigheden van openbaar en particulier belang	168
3.	Schadeposten	169
a.	Verlies van een kans	170
b.	'Economisch' nadeel	173
c.	Fysiek en psychisch nadeel	174
d.	Inkomensverlies en ander professioneel nadeel	174
e.	Morele schade	175
f.	Compensatoire interessen	177
g.	Procedurekosten en honoraria	178
4.	Bewijslast	179
5.	Evaluatie	180
C.	Causaal verband	181
1.	Algemeen	181
2.	Gerechtelijke zekerheid en bewijslast	183
3.	Rechtmatig alternatief	184
4.	Houding van de verzoekende partij versus eigen fout van het slachtoffer	185
5.	Evaluatie	187
IV.	Besluit	188

Wat bracht 2022 en wat brengt de toekomst op het vlak van artificiële intelligentie en buitencontractuele aansprakelijkheid?

	Jan DE BRUYNE, Elias VAN GOOL en Amber BOES	191
I.	Inleiding	191
II.	Artificiële intelligentie: <i>what's in a name?</i>	194
III.	Het 'reguleren' van artificiële intelligentie	197
1.	De stand van zaken voor het Voorstel voor een AI-Verordening	198
2.	Het Voorstel voor een AI-Verordening	200
IV.	Productaansprakelijkheid	203
1.	Is AI een product?	204
2.	'Gebrekkige' AI-systemen	208
3.	Verweermiddelen voor de producent	212
V.	Foutaansprakelijkheid	215
1.	Welke actoren kunnen een fout begaan?	218
2.	Het 'foutieve' gebruik van AI-systemen	221
2.1.	Schending van een specifieke wettelijke gedragsregel	222
2.2.	Schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm	226
VI.	Objectieve aansprakelijkheid	233
1.	De vereiste van een zaak	236
2.	De vereiste van een gebrek	237
3.	De bewaarder van de zaak	239

VII. Een blik vooruit en enkele aandachtspunten	240
1. De regulering van AI	241
2. Bewijslast	245
3. AI-rechtspersoonlijkheid	249
4. Het belang van AI-kennis voor rechters	250
VIII. Besluit	252

Deresponsabilisering van minderjarigen in het komende aansprakelijkheidsrecht en onorthodoxe cassatierechtspraak in het verzekeringsrecht

Philippe COLLE	255
I. Naar een volledige deresponsabilisering van minderjarigen: geen goed idee	255
A. Minderjarigen van minder dan 12 jaar	256
B. Minderjarigen van 12 jaar of meer	257
C. Stelling 1 als tussenbesluit	261
D. Verplichte verzekering	261
E. Deresponsabilisering: kritische bedenkingen vanuit een maatschappelijk oogpunt	263
1. Vrijheid en zelfbeschikkingsrecht van de burger	263
2. Vrijheid en verantwoordelijkheid	264
II. Het Hof van Cassatie en het verzekeringsrecht, niet steeds goede vrienden	265
A. Mededeling van risicoverzwaren – Concrete invulling van de plicht	265
B. De bewijslast inzake opzet als bevrijdingsgrond voor de verzekeraar	267
C. Stelling 2 als besluit	270

Le projet de réforme du droit de la responsabilité civile en France et en Belgique. Le droit français a-t-il encore quelque chose à dire ?

Jonas KNETSCH	271
I. Les enseignements tirés du contexte d'élaboration du projet français ..	275
A. La procédure choisie	275
B. Les sources d'inspiration	280
II. Les enseignements tirés des orientations substantielles du projet français	284
A. Le traitement préférentiel des victimes de dommages corporels ...	285
B. L'évolution des régimes de responsabilité objective	290

